

БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА ЛІНГВІСТИКИ
Кафедра публічно-правових дисциплін

Матеріали Всеукраїнського круглого столу:

**«ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД
ЛЮДИНИ ТА ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ
ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ»**

6 грудня 2018 року

Біла Церква
2018

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Борщовецька В.Д., канд. пед. наук, доцент декан факультету права та лінгвістики.

Нікітенко О.І., д-р юрид. наук, заслужений юрист України, професор, зав. кафедрою публічно-правових дисциплін

Самойлович А.А., ст. викладач кафедри публічно-правових дисциплін.

Сімакова С.І., канд. юрид. наук, доцент кафедри публічно-правових дисциплін.

Сокиринська О.А., канд. юрид. наук, доцент кафедри публічно-правових дисциплін.

Збірник містить матеріали доповідей учасників круглого столу «Гарантії забезпечення прав і свобод людини та правові проблеми запобігання корупції в Україні в умовах Євроінтеграції».

НІКІТЕНКО О.І., д-р юрид. наук, професор, Заслужений юрист України
КРИЖАНІВСЬКА О.В., канд. екон. наук, доцент

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ-РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ ТА ЇХ ГАРАНТІЇ

В процесах реформування українського суспільства надзвичайно важливе місце посідає реформа правової системи. Потреба в її проведенні та прискоренні стала в край актуальною після вступу України до Ради Європи (листопад 1995 року) у правовій сфері.

Головною метою реформи адміністративного права України є досягнення найповнішого забезпечення конституційних засад організації державної влади, принципу верховенства права, законності гуманістичних вимог щодо діяльності держави. У вирішенні цих завдань велике значення мають висновки різних галузей права, але вирішальну роль мають відіграти фундаментальні галузі публічного права, як конституційне і адміністративне право, не в останню чергу це пов'язане із станом адміністративного законодавства, особливо принципи верховенства права, законності, рівності усіх перед законом, пріоритету закону у правовому регулюванні та порядку діяльності органів виконавчої влади та їх посадових осіб, судового захисту прав і свобод людини, незалежності суду при здійсненні своєї функції.

Адміністративне право як самостійна галузь права в ретроспективному аспекті має давню історію, оскільки бере початок з XVIII ст. В усі часи воно так чи інакше пов'язувалось з публічною владою держави з взаємодією її органів з громадянами та іншими учасниками суспільних відносин. Конституція України (ст.3) закріплює норми, що людина її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Україна приєдналася до Європейського і світового бачення цього питання. Безпосереднім джерелом права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Принцип відповідальності і гідності, недоторканості й безпека визначається в Україні найвищою соціальною цінністю та підкреслює при прийнятті нових законів, або внесення змін до даних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих законів [1].

В Україні визначається і діє принцип верховенства права та законності. Конституція України (ст.8) має найвищу юридичну силу [1]. Норми Конституції України є нормами прямої дії [1]. Хочу підкреслити, що забезпеченню внутрішньої безпеки є одним із важливих завдань сучасного розвитку нашої держави, особливо у нормуванні правового регулювання. Економічна безпека України в тому числі в аграрній сфері в аграрному праві та її правове забезпечення розглядається щодо поняття «економічна безпека в аграрній сфері», що є відносно новим в українському лексиконі, хоча воно досить поширене та

давно використовується в практичній діяльності. На сучасному етапі економічного розвитку України слід вирішити комплекс непростих питань найгострішими з яких є проблема економічної, інформаційної безпеки України та її громадян і її протидії корупції в державі. Забезпечення внутрішньої економічної безпеки в аграрній сфері то діяльність правоохоронних органів у цій сфері здебільшого зводиться до боротьби з економічними правопорушеннями – запобігання, попередження, профілактика в усіх галузях економіки України, в тому числі в аграрній сфері.

Конституція України (ст.17) підкреслює, захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічній та інформаційній безпеці є найважливішими функціями держави та справою всього українського народу найважливішими функціями держави та правоохоронних органів [1]. Закон України « Про державних захист працівників суду і правоохоронних органів» (ст.2) вживаються такі поняття цього закону: правоохоронні органи – органи прокуратури, національної поліції, служби безпеки, військові служби про порядку у збройних силах України, національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, органи доходів і зборів, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції.

Кодекс України (ст.2) про адміністративні правопорушення підкреслює, що провадження в справах про адміністративні правопорушення здійснюється на основі суворого додержання законності, ніхто не може бути підданим заходу впливу в зв'язку з адміністративним правовим рішенням інакше як на підставах і в порядку, встановлених законом [3]. Данні положення закріплюють загальноновизнаним людством і нормами міжнародного права принцип невід'ємності від людини її прав і свобод. Поняття суверенітету і територіальної цілісності України розкрито у ст.2 КУ.

Економічна та інноваційна безпека є важливими складовими національної безпеки. Забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону України покладаються на Збройні сили України та правоохоронні органи держави. Справу державної безпеки щодо Закону України «Про службу безпеки України» покладається на службу безпеки України – державний правоохоронний орган спеціального призначення. Цей закон уточнює: «На службу безпеки покладається у межах визначених законодавством компетенції захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу, а також попередження та розкриття злочинів проти миру і безпеки людства, тероризму, корупції та організованої злочинності».

В доповіді комісії з питань правоохоронної діяльності на пленарному засіданні Конституційної Асамблеї 6 грудня 2012 року підкреслюється, що засідання реформаційних процесів у сфері правоохоронної діяльності в Україні та у нормуванні статусу правоохоронних органів в Конституції України, перш за все, потребує з'ясування сутності терміна «правоохоронні органи»,

виявлення їх функціонального призначення і виходячи із цього, визначення системи цих органів. Тому не випадково проблематика правоохоронних органів традиційно відноситься головним чином до предмета адміністративного права. Так, зараз в українському адміністративному праві налічується від 17-ти до 80-ти правоохоронних органів залежно від конкретного змісту. Якщо вкладається розуміння «правоохоронної функції» і застосованих критеріїв класифікації. Разом з тим у Законі України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» цей перелік розширено за рахунок включення до нього й інших органів виконавчої влади, які здійснюють правоохоронну діяльність. Конституція України (ст.19) підкреслює «Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством». Держава мусить бути гарантом не лише захисту прав і свобод людини і громадянина [1]. Данні положення закріплюють загальновизнаним людством і нормами міжнародного права принцип невід'ємності від людини її прав і свобод.

Конституція України (ст.17) підкреслює що забезпечення захисту її суверенітету і територіальної цілісності, захист державного кордону покладає на військові формування та правоохоронні органи України[1]. Держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та правоохоронних органах держави, а також членів їхніх сімей, щодо до Закону України « Про державний захист працівників і правоохоронних органів», та встановлює систему заходів щодо виконання службових обов'язків. Реформа адміністративного права України надзвичайне та важливе місце посідає реформа правової системи, саме адміністративне право є те, що воно органічно пов'язане з виконавчою владою. Щодо забезпечення національної безпеки України є Закон України «Про правовий режим воєнного стану», цей закон визначає зміст правового режиму воєнного стану, охорону гарантію прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб. Хочу зазначити, що ми маємо бути відкритими, доступними та готовими завжди прийти на допомогу громадянам нашого міста, та підкреслити що юридична клініка «Право і практика» набуває власний досвід, та напрацьовує власний досвід та власні здобутки. Хочу підкреслити, що забезпечення внутрішньої безпеки в Україні, особливо на прикордонних територіях є одним із важливих завдань сучасного розвитку нашої держави, захисту прав і свобод людини і умовах збройного конфлікту. Проблема особистих немайнових прав є одним із найважливіших місць цивілістики. До ознак, Цивільним кодексом України зауважено відсутність економічного змісту у особистих немайнових правах (ст.269) [4].

Однією з найавторитетніших міжнародних судових установ є Європейський суд з прав людини, який створено для розгляду законів громадян Європейських країн, в тому числі України. Нормами Європейського права у сфері забезпечення прав і свобод людини мають як матеріально-правовий, так і процесуальний характер. Матеріально-правовими є норми Конвенції які уточнюють зміст прав і свобод, які незалежні від того які сформульовані у національному законодавстві. Обраний Україною курс на Євроінтеграцію обумовлює потребу у впровадженні

Європейських стандартів у взаємовідносинах державних органів та громадян, сформування належного рівня захисту прав та інтересів фізичних та юридичних осіб. У цьому сенсі суд являє собою своєрідний Конституційний суду Європейського масштабу щодо тлумачення положень Конвенції.

На сьогоднішній день наша країна переживає надзвичайно складний період власного державотворення, якщо відзначається питання глибинними проблемами соціального та економічного розвитку, а й необхідністю протистояти зовнішній гібридній агресії з боку Російської Федерації, що загрожує існуванню української державності. Незважаючи на постійне підвищення до наукових пошуків у галузі захисту прав і свобод людини особливо в умовах надзвичайного збройного конфлікту та введення воєнного стану в Україні – це особливий правовий режим який був введений в десяти областях держави у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державної незалежності України, її територіальної цілісності [5]. Хочу проінформувати, що вчена рада університету затвердила положення про наукову лабораторію «Правові проблеми запобігання корупції в Україні та забезпечення права і свободи людини та їх гарантії», а також удосконалюється робота в наукових гуртках з дисципліни «Адміністративне право» та «Фінансове право».

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996, №254к/96-ВР. Верховна Рада України, 1996, № 30, ст.141
2. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 12.07.2018, № 2509-VIII (2509-19)
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: чинне законодавство із змінами та допов. на 28 серпня 2018 року: Офіц. текст. - К.: Алерта, 2018. – 294 с.
4. Цивільний кодекс України Закон України від 16.01.2003, №435-IV. Відомості Верховна Рада України, 2003, № 40-44, ст.356
5. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.07.2018, № 2509-VIII. Відомості Верховної Ради України, 2015, № 28, ст.250

УДК 342.92.

ВЕРЕША Р.В., професор кафедри кримінального та адміністративного права Академії адвокатури України, д-р юрид. наук, доцент

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОННИХ ВІДНОСИН

Принцип законності у загальному вигляді закріплений у ч. 1 ст. 68 Конституції України і передбачає, що кожен зобов'язаний неухильно дотримуватися Конституції України та законів України[1]. Основним вираженням принципу законності у кримінальному праві є правило «*nullum crimen, nulla poena sine lege*» – «немає злочину, немає покарання без посилання

на те у законі». На основі даного принципу вирішуються питання про підстави притягнення особи до кримінальної відповідальності та звільнення від неї, про визначення поняття злочину, а також про правозастосовну діяльність державних органів у сфері кримінальної політики тощо. Отже, принцип законності означає, що всі норми, які стосуються основоположних інститутів притягнення особи до кримінальної відповідальності за вчинене діяння, призначення покарання, звільнення від кримінальної відповідальності та покарання, настання інших наслідків, передбачених КК України, мають бути сформульовані виключно у межах закону.

Принцип рівності громадян перед законом встановлює рівність усіх без винятку громадян перед законом і реально забезпечує широкі свободи і права громадян, у тому числі й право на недоторканність особи. Цей принцип закріплено у ст. 24 Конституції України, де, зокрема, передбачено, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом [1]. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними чи іншими ознаками. Він забезпечується нормами різних галузей права (кримінального, кримінального процесуального, адміністративного, господарського тощо) і виключає дискримінацію громадян за будь-якими ознаками. Кримінальна відповідальність особи завжди є індивідуальною. Одним із принципів кримінального права є принцип індивідуалізації кримінальної відповідальності. Принцип індивідуалізації кримінальної відповідальності в загальних рисах закріплений у ч. 2 ст. 61 Конституції України, а саме: юридична відповідальність особи має індивідуальний характер [1]. Він полягає в тому, що відповідальність і покарання за вчинений злочин може нести лише особа, яка цей злочин вчинила. Такою особою, виходячи із сутності принципу індивідуалізації кримінальної відповідальності, може бути лише суб'єкт злочину, тобто фізична осудна особа, яка вчинила злочин у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність. Визначення того, у яких формі та обсязі має нести кримінальну відповідальність особа і чи може вона бути звільнена від неї, – це і є індивідуалізація кримінальної відповідальності. Індивідуальна відповідальність має відповідати індивідуальній вині особи, її формі та виду. Індивідуальна вина особи, що скоїла злочин, у свою чергу, може бути, так би мовити, мірою її кримінальної відповідальності. Чим більшою мірою виявилось у діянні негативне ставлення особи до інтересів суспільства, тим більш негативно оцінює суспільство діяння і особу, що його вчинила, тим сильніше кримінально-правовий докір, звернений до винуватого, тим суворішою є його відповідальність за вчинене.

Принцип справедливості означає застосування до винуватої особи такого покарання, яке відповідатиме тяжкості вчиненого нею суспільно небезпечного діяння, а також незастосування кримінального покарання до особи, невинуватої у вчиненні злочину. Сутність принципу справедливості полягає у забезпеченні справедливості кримінально-правової репресії, що є необхідним для

досягнення виправного та превентивного впливу. Виходячи з цього, застосування кримінальної відповідальності до особи, невинуватої у вчиненні злочину, є несправедливим, а, як відомо, кожен випадок несправедливості завдає суспільству цілком реальної шкоди. Однією з умов справедливості у кримінальному праві є доцільність кримінально-правового впливу з боку держави на суб'єкта злочину [2].

Принцип гуманізму полягає в тому, що, з одного боку, кожен громадянин зобов'язаний повністю використати свої можливості в інтересах суспільства, а з іншого – ні від кого не можна вимагати більшого, ніж те, на що він здатний. Перш за все, гуманізм – це моралістична позиція, яка виражається у визнанні цінності людини як особистості, поваги до її гідності, основоположних прав, свобод та законних інтересів. Самі ж гуманістичні ідеї покладено в основу суспільних відносин, що регулюються і охороняються правом, впливають на методи правового регулювання. Взагалі, виходячи з положень кримінально-правової науки, принцип гуманізму поширюється рівною мірою як на потерпілого, так і на суб'єкта злочину. Однак вітчизняна наука традиційно пов'язує принцип гуманізму здебільшого саме із забезпеченням інтересів особи, яка визнається винуватою у вчиненні злочину. Виходячи з даного положення, втілення цього принципу у ставленні до суб'єкта злочину має здійснюватися шляхом скорочення сфери застосування покарання у виді позбавлення волі, раціональної побудови кримінально-правових санкцій, що дає можливість обирати такий захід примусу, який буде найменшим, але одночасно достатнім для досягнення мети кримінального покарання, а також шляхом застосування амністії та помилування. Таким чином, сутність принципу гуманізму полягає у визнанні людини, її прав, свобод та законних інтересів найвищою соціальною цінністю для держави, що ставить такі вимоги перед кримінальним законодавством: перш за все кримінально-правовими санкціями не покарати злочинця, а захистити і поновити права та інтереси громадян, які були порушені внаслідок злочинного посягання; застосовуючи до особи, винуватої у вчиненні злочину, заходи кримінально-правового примусу, потрібно мати на меті її виправлення, вироблення у свідомості суб'єкта злочину позитивних суспільно-корисних установок, повернення його у суспільство як повноцінної особистості, яка поважає і виконує нормативні приписи; з метою позитивного впливу на суб'єкта злочину застосовувати до нього мінімальний з необхідних заходів кримінально-правового впливу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996, №254к/96-ВР. Верховна Рада України, 1996, № 30, ст.141.
2. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131).

СИМАКОВА С.І., канд. юрид. наук, доцент
Білоцерківський національний аграрний університет

МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ОСНОВНИХ СВОБОД ЗАСУДЖЕНОГО

Кримінально-виконавча система України за роки незалежності значно змінилася, стала більш відкритою для суспільства, виникло чимало громадських організацій, які співпрацюють з установами системи, надають їм допомогу. Помітно підвищився доступ громадськості як до статистичних даних, які відображають діяльність відомства, так і до відомчих документів, які регламентують її діяльність.

Механізм забезпечення прав засудженого в кримінальному процесі являє собою внутрішньо узгоджену систему державних органів, громадських організацій, посадових осіб та громадян, залучених у сферу кримінального судочинства або тих, які відповідно до наданих їм повноважень можуть здійснювати на нього вплив. Діяльність даного механізму направлена на вирішення завдань кримінального судочинства та на охорону прав та законних інтересів учасників процесу. У вітчизняному кримінальному процесі систему цього механізму складають: суд, прокурор, захисник, Президент України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, спостережні комісії, міжнародні урядові та неурядові організації. Основною юридичною гарантією захисту прав і свобод людини, у тому числі і засуджених, виступає судовий захист. У випадку порушення прав і свобод людини держава зобов'язана забезпечити будь-якій особі ефективний засіб правового захисту. Він передбачений ст. 2.3 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права. Контрольна діяльність суду має вирішальне значення для забезпечення процесуально-правового статусу засудженого на стадії виконання вироку. Правозахисна функція цього органу проявляється у самому процесі здійснення судочинства: у засадах та принципах, яких суд повинен дотримуватись під час здійснення кримінально-виконавчого судочинства, у процесуальній формі. Повноваження прокурора на стадії виконання вироку спрямовані на запобігання порушенням законності щодо особи засудженого. Виявлення останніх можливе шляхом розгляду заяв і скарг засуджених, опротестування незаконних наказів, розпоряджень і постанов адміністрації установ, у яких засуджені відбувають покарання, установ для примусового лікування і перевиховання. Прокурор має право вимагати пояснень від посадових осіб з приводу допущених порушень, хоча, на нашу думку, доцільніше було б сформулювати вказане положення у вигляді обов'язку, а не права. У відповідності зі ст. 121 Конституції України нагляд за дотриманням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів, пов'язаних із обмеженням свободи громадян, покладений на прокуратуру [1]. На стадії виконання вироку, як і в усіх інших стадіях

кримінального судочинства, прокурор зобов'язаний прийняти, передбачені законом заходи до усунення будь-яких порушень закону, від кого б ці порушення не виходили. Предметом нагляду є додержання законності під час перебування осіб в установах виконання покарань, інших установах, що виконують покарання або заходи примусового характеру, які призначаються судом, додержання встановленого кримінально-виконавчим законодавством порядку та умов тримання або відбування покарання особами у цих установах, їх прав і виконання ними своїх обов'язків.

Забезпечення права на захист та надання правової допомоги ст. 59 Конституції України покладає на адвокатуру [1]. Предметом правозахисної діяльності є надання правової допомоги конкретним фізичним та юридичним особам. У кримінальному процесі такою особою є і засуджений, якому гарантується право на надання кваліфікованої правової допомоги, яку може надати лише адвокат. У державно-правовому механізмі забезпечення в Україні конституційних прав і свобод людини та громадянина істотна роль належить Президенту України, який відповідно до ст. 102 Конституції України виступає гарантом прав і свобод людини й громадянина. Саме від його діяльності багато в чому залежить реалізація громадянами своїх конституційних прав і свобод. Так, Президент України згідно з п. 27 ст. 106 Конституції України здійснює помилування, чим і забезпечує правовий статус засудженого. Контроль за дотриманням прав і свобод людини й громадянина здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини [1]. Його роль і авторитет в державі постійно зростають, про що свідчать численні звернення громадян із скаргами на порушення їх конституційних прав. Хоча рішення, які приймає Уповноважений, не мають юридичної сили, але він щорічно представляє доповіді парламенту, який приймає відповідні заходи до порушників закону. Своєю діяльністю Уповноважений здійснює на підставі відомостей про порушення прав і свобод людини та громадянина. Такі звернення подаються Уповноваженому протягом доби після вчинення порушення. За виняткових обставин цей термін може бути Уповноваженим продовжений до двох років. Звернення, які розглядаються судами, Уповноважений не розглядає. Громадський контроль за дотриманням прав засудженого здійснюється спостережними комісіями. Вони, згідно Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження положень про спостережні комісії та піклувальні ради при спеціальних виховних установах» від 01.04.2004, разом з органами і установами виконання покарань вносять до суду за місцем відбування покарання засудженими подання щодо: умовно-дострокового звільнення від відбування покарання або заміни невідбутої частини покарання більш м'яким; звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років [4]. На підставі інформації органів і установ виконання покарань ведуть облік осіб, умовно-достроково звільнених від відбування покарання, організують громадський контроль за поведінкою цих осіб та проведення виховних заходів за місцем їх роботи (навчання) і проживання протягом невідбутої частини покарання.

Що стосується міжнародних організацій по захисту прав людини, то центральне місце серед всесвітніх міжурядових організацій по захисту прав людини займає Організація Об'єднаних Націй (ООН), згідно зі ст. 1 Статуту здійснення міжнародного співробітництва у заохоченні та розвитку поваги до прав і свобод людини є одним із основних завдань її діяльності. Щодо європейських міжурядових організацій по захисту прав людини, то провідне місце серед їх займає Рада Європи, яка включає: Європейський суд з прав людини (м. Страсбург) [3].

Засуджений на кримінально-процесуальній стадії виконання вироку, ухвали, постанови, зокрема, може застосувати для оскарження рішення національного органу наступні статті конвенції: 1) ст. 6, яка гарантує кожному право на справедливий та відкритий розгляд протягом розумного строку його справи неупереджений судом, встановленим законом; 2) ст. 13 – гарантує кожному право на ефективний правовий захист у відповідному національному органі та інші.

Отже, наша держава створила велику кількість різноманітних органів, які сприяють забезпеченню прав та законних інтересів її громадян, в тому числі і засуджених. Проте виникає також необхідність у налагодженні чіткої взаємодії між ними з метою здійснення ефективної та результативної правозабезпечувальної діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – с. 141. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 19.10.73 р.
3. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26.06.1945 р.
4. Постанови Кабінету Міністрів України № 429 Про затвердження положень про спостережні комісії та піклувальні ради при спеціальних виховних установах» від 01.04.2004 р.

УДК 341.1

СОКИРИНСЬКА О.А., канд. юрид. наук, доцент
Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ РУХІВ ОПОРУ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ У МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ПРАВІ

Сьогодні багато говорять про «нові» конфлікти. Це вислів можна віднести до різних типів конфліктів: як «безструктурних», так й конфліктів що виникають внаслідок бажання до «самовизначення своєї самобутності» з боку націй та народів, які борються за своє самовизначення, свою само ідентифікацію. Те, що ці визначення даються у дужках свідчить, що до

теперішнього часу термінологія у міжнародному публічному праві з цього приводу не є остаточною.

«Бузструктурні» конфлікти, поява яких, безсумнівно, є наслідком закінчення холодної війни, часто характеризується частковим послабленням, а подекуди, навіть повним розпадом державних структур. В цих умовах збройні угруповування користуються таким політичним вакуумом, для того щоб спробувати захопити владу. Однак, для конфліктів цього типу перш за все характерно послаблення ба більше руйнування ієрархічних зв'язків всередині цих груп.

Конфлікти, що виникли на тлі бажання про самовизначення, часто густо спрямовані на знищення противника шляхом так званих «етнічних чисток», що виражаються у насильницькому переміщенні населення, або, навіть, його знищення. У випадку виникнення конфлікту такого типу під впливом розгорнутої пропаганди, страху, ненависті та насильства події будуть розвиватися в напрямку що дозволяє зміцнити самобутність однієї з груп, натомість нашкодивши усвідомленню національної єдності. Це й виключає будь яку можливість співіснування груп що проживають в тій чи іншій країні.

В умовах таких «безструктурних» конфліктів та конфліктів спрямованих на встановлення самовизначення, коли від насильства особливо страждає цивільне населення, норми міжнародного гуманітарного права також активно застосовуються. Відповідно до загальної для всіх Женевських Конвенцій статтею 3, будь які збройні групи, як то рухи опору, військові угруповування з числа спротиву, повинні з повагою ставитись до беззбройних осіб та, цивільного населення, що не бере участі у збройному протистоянні.

Отже, правовий вакуум з точки зору норм міжнародного публічного права виникає не тому, що в організації рухів опору послаблені або не існують державні інституції у тому вигляді до якого ми звикли. Навпаки, саме у таких випадках міжнародне гуманітарне право набуває значущості в повному обсязі.

Тим не менш, треба визнати, що застосування цього права в період конфліктів такого типу ускладнено: відсутність дисципліни серед повстанців, озброєння цивільного населення як результат неконтрольованого розповсюдження зброї, невілювання меж між поняттями комбатанти та не комбатанти часто густо надають військовим зіткненням надзвичайно жорстокий характер. Саме тоді, норми міжнародного гуманітарного права практично не виконуються. Тому саме у таких випадках слід робити все можливе для того щоб воюючі сторони були обізнані з нормами гуманітарного права, що суттєво допоможе пом'якшити жахливі наслідки конфлікту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Женевська Конвенція про покращення долі поранених і хворих в діючих арміях. Женева, 12 серпня 1949 р. Перша Женевська Конвенція (1949) zakon.rada.gov.ua/go/995_151
2. Женевська Конвенція про покращення долі поранених, хворих та осіб, що постраждали внаслідок кораблетрощі, зі складу збройних сил на морі. Женева, 12 серпня 1949 р. Друга Женевська Конвенція (1949) zakon.rada.gov.ua/go/995_152
3. Женевська Конвенція про поведження з військовополоненими. Женева, 12 серпня 1949 р. Третя Женевська Конвенція (1949) zakon.rada.gov.ua/go/995_153

4. Женевська Конвенція про захист цивільного населення під час війни. Женева, 12 серпня 1949 р. Четверта Женевська Конвенція (1949)
<https://www.icrc.org/rus/resources/documents/misc/geneva-convention-4.htm>

УДК 341.17

МЕЛЬНИК О.Г., канд. юрид. наук, ст. викладач
Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У всьому світі корупція вважається серйозною загрозою для сучасного суспільства, оскільки вона порушує верховенство права, перешкоджає соціальному та економічному розвитку, підриває довіру громадян до демократії.

Одним з інструментів допомоги у боротьбі з корупцією є забезпечення спільного високого рівня законодавства, зокрема, щодо корупції, або включення антикорупційних елементів до інших галузевих законодавчих актів. Європейський Союз має право діяти у сфері антикорупційної політики в межах, що встановлені Маастрихтським Договором про заснування Європейського Союзу. Зокрема, ЄС повинен забезпечити достатньо високий рівень безпеки, у тому числі через запобігання та протидії злочинності. У своїй статті 83 Договір визнає корупцію «злочином євро», тому ЄС має повноваження щодо регулювання цієї сфери. Європейське законодавство в інших сферах, таких як боротьба з відмиванням коштів та державні закупівлі, включає важливі положення щодо боротьби з корупцією.

Відповідно до глобального індексу корупції Transparency International за 2016 рік рівень корупції в Болгарії, складає 17%, що набагато вище середнього для країн Західної Європи (Великобританія, Швеція, Нідерланди, Франція, Португалія, Німеччина, Іспанія – від 0 до 3%, в Італії – 7%. [1]. Переходячи до Східної Європи, індекс показує значні розбіжності між різними країнами. Найнижчий рівень корупції спостерігається у Словенії (3%), далі йдуть Естонія, Польща та Чеська Республіка (всього від 5% до 9%). У Румунії 20% органів влади заявляють про хабарництво, в Угорщині – 22%, а в Литві – 24%.

Корупція існує у всіх країнах світу, в тому числі у розвинених європейських країнах, але разом з тим у них є напрацьований досвід боротьби з нею. Так, Угода про асоціацію між Україною та ЄС [2], також передбачає норми, що дають можливість нам співпрацювати з ЄС у сфері боротьби з корупцією, наприклад Стаття 14 передбачає співробітництво, яке буде спрямоване, зокрема, на зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності та

неупередженості та боротьбу з корупцією. Також є Стаття 22, яка має назву Боротьба зі злочинністю та корупцією, та визначає, що Сторони співробітничать у боротьбі з кримінальною та незаконною організованою чи іншою діяльністю, а також з метою її попередження. Сторони посилюють двостороннє, регіональне та міжнародне співробітництво у цій сфері, зокрема співробітництво із залученням Європолу.

Наприклад, Естонія досить успішно справилась з цим питанням, при цьому не створюючи окремих органів. Але варто врахувати, що тут була політична воля політиків викоринити хабарництво, а це вже запорука успішних дій у цьому напрямку. Після розпаду радянської системи, естонська мова стала офіційною, а це потягло за собою втрату державних посад великої кількості російськомовних мігрантів, а замість них прийшли молоді естонці. Це повністю зруйнувало радянські корумповані зв'язки. А швидке зростання економіки дало можливість забезпечити державних службовців високими заробітними платами. В Болгарії, для прикладу, такої політичної волі не було. І антикорупційна реформа стала можливою лише завдяки певному тиску з боку ЄС, а місцеві антикорупційні органи отримали повноваження проводити розслідування, тільки після того як ЄС відмовився їх фінансувати. Створення антикорупційних органів не забезпечує гарантованого викоринення корупції. Навіть більше – успішна боротьба можлива й без таких органів.

Не можна не зазначити, появу, так званої Антикорупційної ініціативи ЄС у 2016, та укладення відповідної угоди. Зі сторони ЄС відповідальним за впровадження було обрано Данію. І вже влітку 2017 року був офіційний старт Антикорупційної ініціативи Європейського Союзу в Україні. Ця програма розрахована на 3 роки. За думкою експертів, це є наймасштабнішою ініціативою технічної допомоги Україні з боку ЄС у сфері боротьби з корупцією.

Таким чином, про зменшення рівня корупції в Україні, в умовах євроінтеграції, можна говорити лише після уважного вивчення та втілення на практиці, в першу чергу, європейського досвіду боротьби із цим отруйним соціальним явищем. Мова йде про вже успішно діючі в європейських державах політичні, правові та організаційні механізми подолання корупції. Досить важливими є дослідження європейських програм, що спрямовані на протидію хабарництву та корупції, які показали на практиці свою ефективність, а отже є суттєві перспективи для запозичення позитивного іноземного досвіду, в умовах євроінтеграції.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Combating Corruption: From Commitments To Action. Alexander Kashumov. January 2018. <https://www.greens-efa.eu/files/doc/docs/852acfd65130687487ad862d93eebf5.pdf>

2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]: [Угоду ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011

КРАВЧУК К.І., студентка 5 курсу

Науковий керівник – **НАСТІНА О.І.**, канд. юрид. наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

ПИТАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ВНЕСЕНИХ ЗМІН ДО ТИПОВОГО ДОГОВОРУ ОРЕНДИ ЗЕМЛІ В ЧАСТИНІ ОРЕНДНОЇ ПЛАТИ

22 листопада 2017 року Кабінет міністрів України прийняв постанову №890, якою були внесені суттєві зміни до Типового договору оренди землі, в тому числі стосовно орендної плати. Зокрема було встановлено: «у разі невнесення орендної плати у строки, визначені цим договором, у 10-денний строк сплачується штраф у розмірі 100 відсотків річної орендної плати, встановленої цим договором». Крім того, за те ж саме порушення встановлюється пеня у відсотках від несплаченої суми за кожен день прострочення (конкретний розмір якої встановлюється у договорі оренди).

У цьому контексті знову набуває актуальності питання протидія можливим корупційним ризикам, адже й досі не вирішене остаточно питання щодо можливості застосування штрафу та пені за одне й те саме правопорушення. На додаток до цього, розмір штрафу у розмірі 100% річної орендної плати, очевидно, є неспіврозмірним розміру збитків та характеру (ступеню шкоди) внаслідок порушення, а також навряд чи може бути названий економічно обґрунтованим [1]. Аналізуючи актуальну судову практику, можна зробити висновок, що такий розмір штрафу з великою вірогідністю буде зменшений судом.

У контексті питання корупції та її протидії необхідно розглядати проблему, якщо договором взагалі не передбачено щорічну сплату орендної плати. Стягнення 100% річної орендної плати виглядає логічним у разі прострочення сплати за перший рік оренди земельної ділянки державної та/або комунальної власності, право оренди якої набуто за результатами земельних торгів (та якщо такий порядок сплати визначено умовами торгів), або без них. Але не логічним і не зрозумілим є стягнення 100% річної орендної плати у разі прострочення сплати, наприклад, щомісячної орендної плати.

Орендна плата за земельну ділянку державної чи комунальної власності – це податок. І санкції за несплату податку мають визначатися у єдиному законодавчому акті – Податковому кодексі України. І аж ніяк не у підзаконному акті. Також встановлено, що «розмір орендної плати за земельні ділянки державної та/або комунальної власності, які передані в оренду за результатами земельних торгів, не може переглядатися у бік зменшення» [2]. Це корисна норма, яка має бути у законодавстві. Адже дійсно є схеми, коли учасник аукціону перемагає, запропонувавши «захмарний» розмір орендної плати, а потім «тишком-нишком» підписує з орендодавцем додаткову угоду, якою суттєво зменшує цю плату. Однак дане положення більш доречно

викласти було б нормою Закону України «Про оренду землі», а не підзаконного акту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1.Олег Кулініч. Нові правила оренди землі: чи працюватиме це на практиці. Режимдоступу:biz.censor.net.ua/columns/3036746/nov_pravila_orendi_zeml_chi_pratsyuvatime_tse_na_praktits

2.Станіслав Герасименко. Нові правила оренди: до вірної мети сумнівними засобами. Режим доступу: agravery.com/uk/posts/author/show?slug=novi-pravila-orendi-do-virnoi-meti-sumnivnimi-zasobami

УДК 345. 25

НАСТІНА О.І., канд. юрид. наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

ДО ПИТАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

В умовах незавершеності процесів децентралізації влади проблеми розмежування земельних повноважень органів державної влади і органів місцевого самоврядування, чіткості та не дублювання функцій є актуальним, адже децентралізація набирає все більших обертів і може стати предметом політичних та інших спекуляцій.

Основні нормативно-правовими актами, які регулюють здійснення повноважень у сферах використання майнових, фінансових та земельних ресурсів в процесі створення і функціонування об'єднаних територіальних громад (далі за текстом ОТГ) є Конституція України, Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», також відповідно Бюджетний кодекс України та Податковий кодекс України. Ключовим є Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 року [1].

В законодавстві відсутнє поняття «об'єднана територіальна громада», що є вкрай негативним для визначення статусу об'єднаної громади та змісту її повноважень [2]. Погоджуючись з цим висновком відзначимо про недостатність та недосконалість повноважень у регулюванні земельних відносин в ОТГ.

Правові питання компетенції органів місцевого самоврядування врегульовані в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні», де виконавчим органам рад делеговані такі повноваження у галузі земельних відносин як: здійснення контролю за додержанням земельного законодавства, використання та охорони земель, реєстрація суб'єктів права власності на землю, права користування землею і договорів на оренду землі, видача

документів, що посвідчують право власності і право користування землею, організація і ведення земельно-кадастрової документації, вирішення земельних спорів та ін. Однак ці повноваження є недостатніми для забезпечення функціонування громад, формування економічно спроможних, бюджетно стійких, конкурентних громад та належного використання просторового базису – землі.

Вважаємо, що це мають бути не лише об'єднані територіальні громади, але й населені пункти, які стануть центрами для адміністративного об'єднання громад в процесі майбутнього приєднання однієї громади до іншої. І тому законодавче «розмежування» функцій органів влади і місцевого самоврядування має відбутись з дотриманням наступних принципів: чіткість, визначеність, вичерпність, повнота, економічна та організаційна доцільність покладення функцій на ті чи інші органи влади у царині компетенції регулювання земельних відносин здійснення комунальної власності на землю на місцях, в громадах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 р., № 157 // Електронний ресурс, режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19>

2. Мамонова В. В. Визначення базових понять земельної децентралізації // Теорія та практика державного управління 1(60)/2018 // Електронний ресурс, режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2018-1/doc/3/01.pdf>

УДК 341.

БРОВКО Н.І., канд. юрид. наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

КОРУПЦІЯ У СИСТЕМІ ОСВІТИ ТА ЇЇ ПРОЯВИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Корупційні дії визнаються протиправними в усьому світі. Норми про це містяться у Конвенції ООН проти корупції та національному законодавстві: Законі України «Про запобігання корупції», Кримінальному кодексі, Кодексі про адміністративні правопорушення, тощо. Водночас у наукових колах цілком слушно корупцію прийнято розглядати не тільки з точки зору правопорушення, а й як багатоаспектне соціально-політичне явище. Так, згідно з О.Прохоренком, корупція є :

- по-перше, своєрідним відображенням політичних, економічних, ідеологічних та інших соціальних явищ і процесів, які мають місце у суспільстві та державі, і є результатом недосконалого функціонування державних та суспільних інститутів, закономірною реакцією членів суспільства на вади суспільного розвитку;

- по-друге, психологічним явищем, пов'язаним із внутрішнім світом чиновників, які переходять межу моральності на деякий час або залишаються за цією межею назавжди;

- по-третє, певною системою, особливою інфраструктурою повсякденних взаємовідносин, до якої входять представники всіх органів влади, правоохоронних і контролюючих органів, політичні діячі, керівники підприємств та організацій [110, с. 11 - 12].

Чи є суб'єктом корупційних злочинів науково-педагогічні працівники? Як зазначає у цьому контексті К. Бабенко, визнання особи науково-педагогічного працівника як спеціального суб'єкта злочину впливає з положення ч. 2 ст. 18 Кримінального кодексу України, згідно з якою «спеціальним суб'єктом злочину визнають таку особу, яка поряд із «звичайними», має додаткові ознаки, саме завдяки яким вона й може вчинити відповідний злочин. Тому виникає необхідність визначення правого статусу науково-педагогічного працівника як спеціального суб'єкта складу злочину, відповідальність за який передбачена ст. 368 КК України – прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» [112, с. 184].

У цьому контексті слід зазначити, що суб'єктами певних складів кримінальних або адміністративних порушень у системі освіти можуть бути не тільки керівники освітньої сфери, вихователі, вчителі та викладачі навчальних закладів, а й учні, студенти, здобувачі та їх батьки (наприклад, «Підкуп працівника підприємства, установи чи організації» (ст. 354 КК України), або «Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі» (ст. 369 КК України) тощо). У ситуації, коли «один пропонує, а другий бере», тобто класичній формулі хабарництва, дії обох сторін є такими, що суперечать законодавчим та моральним нормам і такими, що формують систему корупційних дій на всіх рівнях навчально-виховної діяльності у соціумі.

До ризиків виникнення корупційних проявів у діяльності закладів системи освіти, як правило, відносять:

- по-перше, неправомірні відносини у системі координат «родина – дитина – школа», які полягають у такому:

сприяння у вступі до навчального закладу будь-якого ступеня;

завищення оцінок рівня знань, засвоєних учнем, у тому числі за результатами зовнішнього незалежного оцінювання, видача державного акта про освіту, який не відповідає рівню отриманих знань;

збори коштів або матеріальних цінностей у вигляді подарунків тощо;

- по-друге, неправомірні відносини у системі координат «органи державного управління – адміністрація навчального закладу – виховний та викладацький склад навчального закладу», які складаються у навчальному та поза навчальному складових діяльності начального закладу, зокрема;

призначення на керівні посади;

отримання ліцензій та акредитування;

влаштування на роботу вихователя або викладача;

розподіл навантаження на вихователів або викладачів, тощо.

«Корупція, – слушно зауважує О. Панич, – не є ні причиною, ні наслідком деградації системи освіти, а радше її симптомом. Вона показує, що ефективні

механізми задоволення природного попиту на знання поступово зникають завдяки монополюбно-бюрократичній системі управління. Держава краде у громадян право на освіту, підмінюючи його правом на здобуття документа про освіту «державного зразка». В таких умовах подолання корупції вимагає комплексної, складної програми дій. Зусилля слід спрямовувати на інституційні зміни у сфері освіти і особливо управління освітою, які мають відбуватися у напрямку посилення академічної і фінансової автономії навчальних закладів, що посилює також і їхню відповідальність. Академічній спільноті варто чіткіше розмежовувати два процеси: виробництва знань та освітніх послуг і обслуговування державно-бюрократичної системи управління з її відірваними від життя приписами і вимогами. Першому слід приділити особливу увагу, одночасно добиваючись мінімізації або навіть ліквідації другого. Необхідне напрацювання механізмів більш чесного і справедливого обміну між споживачами і провайдерами освіти, в результаті якого не формальні документи, а реальні знання та освітні послуги зможуть отримати свою справжню вартість» [122].

Для подолання корупційних проявів у системі освіти необхідні об'єднання зусилля, законодавчої, виконавчої та судової влади, інститутів громадянського суспільства, кожного правосвідомого учасника виховного процесу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Прохоренко О. Я. Корупція по-українськи: монографія / О.Я. Прохоренко. – К. : НАДУ, 2005. – 166 с
2. Прояви корупції в системі освіти: запобігання та протидія: навч.-мет. посіб. / К. А. Бабенко, Н. Г. Діденко, М.В. Кондрашова та ін. — К. : Грамота, 2015. — 184 с.
3. Звіт про здійснення заходів щодо запобігання корупції в Міністерстві освіти і науки України, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 жовтня 2016 р. № 803-р «Деякі питання запобігання корупції в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади», станом на 01.12.2017: [електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Borotba-z-koruptsiyeyu/2018/01/24/stanom-na-01122017.pdf>- (Дата доступу – 28.06.2018)..
4. Панич О. Корупція у вищій освіті: вийти з зачарованого кола / Олена Панич // Газета «День» 27 квітня, 2016.

УДК 347.7

КОВАЛЬЧУК І.В., канд. юрид. наук, доцент
Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

У сучасних українських економічних реаліях не викликає сумнівів актуальність проблем спричинених недостатнім рівнем дієвості та ефективності створеної системи фінансового контролю, її відповідності викликам сьогодення, фіксації та усунення порушень існуючого бюджетного, податкового та банківського законодавства, раціональності управління та

використання державних фінансових ресурсів, тому вся система загалом та її окремі елементи потребують поглибленого вивчення, аналізу та подальшого удосконалення.

Фінансовий контроль має довгу історію становлення та розвитку, який пов'язано із виникненням фінансового та аудиторського обліку у державах, розташованих у долинах річок Ніл, Тигр та Євфрат, де торговці для отримання максимального прибутку спеціально наймали контролерів, які заслуховували звіти управляючих.

У сучасному світі дослідження становлення та розвитку системи державного фінансового контролю є спеціальним аспектом більш широкого напрямку реалізації державної політики – адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Основоположні норми, що регулюють здійснення фінансового контролю в рамках ЄС, містяться в Розділі 4 Договору «Про утворення Європейського Союзу». Так, ст. 171 визначено, що кошториси доходів і витрат, а також бухгалтерська звітність і баланси спільних підприємств за кожний фінансовий рік направляються Комісії, Раді та Європейському Парламенту відповідно до статутів цих підприємств[1].

У процесі формування фінансового контролю Євросоюзу були сформовані основні типології інституційного механізму його реалізації, а саме:

1. Аудиторський суд (із судовими функціями). ВОФК семи країн – Франції, Бельгії, Люксембургу, Португалії, Іспанії, Італії та Греції можна віднести до категорії «судів». ВОФК таких країн як Греція і Португалія, є складовими судової і конституційної системи, існують на паритетних засадах з іншими судами.

2. Колегіальний орган, що не має судових функцій. Тут прикладом є Нідерланди та Німеччина.

3. Незалежне контрольне управління, очолюване Генеральним контролером. У Великобританії, Ірландії та Данії діє модель контролюючого управління, що не виконує судових функцій. У цих країнах ВОФК очолює Генеральний контролер.

4. Контрольне управління у складі структури уряду, очолюване Генеральним контролером. Четверта модель є системою, що склалася у Швеції та Фінляндії, де ВОФК належать до структури владних органів. При цьому і Швеція, і Фінляндія мають по дві контролюючі організації: орган, підзвітний урядові, та ще один контролюючий орган, очолюваний членами Парламенту[2].

У бюджетному процесі Європейського Союзу беруть участь Комісія ЄС, Рада міністрів і Парламент ЄС, утворюючи в сукупності так званий бюджетний орган, а також Рахункова палата, яка здійснює бюджетний контроль.

Як слушно відмічає Мягкий М.Г., за місцем у системі суб'єктів державного управління верховні інститути фінансового контролю країн ЄС поділяються на: 1) рахункові трибунали (суди) – нейтральні авторитетні колегіальні органи з експертизи фінансових операцій та адміністративних рішень (Німеччина, Португалія, Італія, Нідерланди, Франція, Бельгія, Іспанія,

Румунія); 2) рахункові (контрольні) палати – органи, що здійснюють контроль за виконанням бюджету і дотриманням фінансово-бюджетної дисципліни від імені парламенту (Австрія, Угорщина, Польща, Болгарія); 3) національні управління аудиту (управління Генерального аудитора) – незалежні колегіальні (Чехія) та монократичні (Данія, Великобританія,) державні органи, уповноважені проводити фінансовий та адміністративний аудит державного сектору, проте також під протегуванням верховного виборного органу [3].

Основними нормативно-правовими актами, що регламентують побудову системи державного фінансового контролю Європейського Союзу у сфері державних закупівель, є: 1. Римський Договір (англ. Treaties of Rome, нім. Römische Verträge) від 25 березня 1957 року про заснування ЄС. 2. Директива Ради 92/50/ЄЕС від 18 червня 1992 року стосовно координації процедур щодо укладення контрактів у сфері державних закупівель послуг. 3. Директива Ради 93/36/ЄЕС від 14 червня 1993 р. стосовно координації процедур щодо укладення контрактів у сфері державних закупівель товарів. 4. Директива Ради 93/37/ЄЕС від 14 червня 1993 р. стосовно координації процедур щодо укладення контрактів у сфері державних закупівель робіт. 5. Директива Ради 93/38/ЄЕС від 14 червня 1993 р. стосовно координації процедур щодо укладення контрактів у сфері державних закупівель із постачальниками води, енергії, транспортними та телекомунікаційними фірмами. 6. Директива Ради 89/665/ЄЕС від 21 грудня 1989 року щодо процедури перегляду контрактів на державні закупівлі товарів, робіт та послуг. 7. Директива Ради 92/13/ЄЕС від 25 лютого 1992 року про процедури перегляду контрактів у сферах водо- та енергопостачання, транспорту та телекомунікацій. 8. Директива 2004/18/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 31 березня 2004 р. про координацію процедур щодо укладення контрактів у сфері державних закупівель робіт, товарів та послуг. 9. Директива 2004/17/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 31 березня 2004 р. щодо координації закупівельних процедур відносно операторів у сферах водо- та енергопостачання, транспорту та поштових послуг. 10. Директива Ради 2007/66/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 11 грудня 2007 року, що доповнює Директиви Ради 89/665/ЄЕС та 92/13/ЄЕС стосовно підвищення ефективності процедур перегляду щодо укладення контрактів про державні закупівлі.

Отже, суттєвий та успішний досвід держав, які є членами Євросоюзу, заслуговує на значну наукову увагу, вивчення та адаптацію з точки зору ефективності системи фінансового контролю. Існування насправді економічно незалежної держави обумовлюється не лише об'єктивними політичними та соціально-економічними, але і державно-управлінськими умовами, а отже, є неможливим та недосяжним у разі неефективного та безвідповідального правового регулювання фінансового контролю за використанням коштів публічних фондів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Договір про заснування Європейської Спільноти: Міжнародний документ від 25.03.1957 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_017/
2. Мельничук В. Парламентський контроль за використанням бюджетних коштів: європейський досвід. [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/36297;jsessionid=D8D40AE19ED1CCC59BB336B3882FD875>
3. Мягкий М.Г. Міжнародний досвід функціонування системи державного фінансового контролю [Електронний ресурс]. – режим доступу: epository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3079/

УДК 340.12

МАКАРЧУК В.В., канд. юрид. наук, асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

ГАРАНТІЇ ДЕРЖАВНОГО ЗАХИСТУ ВИКРИВАЧІВ

Особа, яка надає допомогу в запобіганні і протидії корупції, має законодавче визначення – викривач. Викривач – не «стукач» і не «донощик», а вартовий суспільних інтересів, свідомий громадянин, фундамент системи раннього попередження. Слід зазначити, що англomовний варіант терміна «викривач» – «whistle blower», що перекладається дослівно як «той, що свистить у свисток» [1, с 14]. Викривачі – сміливці, які з ризиком для власної кар'єри, репутації, іноді навіть для життя, викривають сьогодні зловживання і корупційні діяння. Саме в контексті викриття випадків корупції зараз надзвичайно важливо захистити таких інформаторів в Україні, щоб люди не боялися [2, с. 5-6].

В Україні інститут захисту осіб, які повідомляють про вчинення правопорушень, бере свій початок з моменту набуття чинності Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» 1994 р. [3] Ст. 11 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [4], прийнятого у 2011 р., передбачається захист особи, що оприлюднює інформацію.

На даний час важливим кроком стало прийняття 14.10.2014 р. нового Закону України «Про запобігання корупції» [5], в якому захисту викривачів присвячено розділ VIII «Захист викривачів». Він визначає викривача як особу, яка надає допомогу в запобіганні та протидії корупції (викривачем), визнається «особа, яка за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, повідомляє про порушення вимог цього Закону іншою особою». В новому законі вилучено вимогу щодо відсутності у викривача корисливих мотивів, неприязних стосунків, помсти, особистих мотивів.

Особи, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції (викривачі), перебувають під захистом держави, право на захист у особи виникає у зв'язку з повідомленням нею про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою. Передбачена можливість

повідомляти інформацію анонімно та інформація про викривача може бути розголошена лише за його згодою, крім випадків, встановлених законом.

До особи, яка здійснила повідомлення про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції», або члена її сім'ї, у зв'язку зі здійсненням такого повідомлення не можуть бути застосовані наступні заходи: звільнення або примушення до звільнення; притягнення до дисциплінарної відповідальності; інші негативні заходи (переведення, атестація, зміна умов праці, відмова в призначенні на вищу посаду, скорочення заробітної плати). Водночас, у разі звільнення без законної підстави або незаконного переведення на іншу роботу у зв'язку з повідомленням про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою працівник повинен бути поновлений на попередній роботі органом, який розглядає трудовий спір та виплату йому компенсації у розмірі середнього заробітку за час вимушеного прогулу [6].

Національне агентство з питань запобігання корупції може бути залучене як третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні позивача у справах щодо застосування керівником або роботодавцем чи створення ним загрози застосування негативних заходів впливу до позивача (звільнення, примушення до звільнення, притягнення до дисциплінарної відповідальності, переведення, атестація, зміна умов праці, відмова в призначенні на вищу посаду, скорочення заробітної плати тощо) у зв'язку з повідомленням ним або членом його сім'ї про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою (частина третя статті 49 Кодексу адміністративного судочинства України)[7].

Національне агентство з питань запобігання корупції може бути залучено як третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні позивача у справах щодо застосування керівником або роботодавцем чи створення ним загрози застосування негативних заходів впливу до позивача у зв'язку з повідомленням ним або членом його сім'ї про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою (частина друга статті 53 Цивільного процесуального кодексу України)[8].

Для створення реальних змін самих лише законодавчих норм замало. Для цього необхідно стимулювати розвиток нових ідей у суспільстві, впливати на менталітет народу, займатися просвітництвом, давати громадянам в руки нові інструменти та заохочувати використовувати їх.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Електронний посібник «Викривачі». – 78 с. URL: <http://vykryvachi.trudovi.org/article/shho-take-koruptsiya-hto-takuj-vykryvach/>
2. Шевченко Т. Хто такі викривачі і від чого їх потрібно захищати? *Українська правда*. С. 5-6. URL: <http://pravda.com.ua/authors/tshevchenko/5796495e29782/>
3. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України від 23.12.1993 р. № 3782-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>
4. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
5. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

6. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

7. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

8. Цивільно-процесуальний кодекс України : Закон України від 8.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

УДК 343.97

САМОЙЛОВИЧ А.А., ст. викладач

Білоцерківський національний аграрний університет

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ АРМІЇ

Корупція являється державним ворогом будь-якої держави, також вона є такою ж небезпечною ніж зовнішній ворог.

На жаль в теперішній Україні це стало хронічним явищем, явищем на якому здійснюються можливо всі державно-владні відносини та «цементує» усе державне управління від республіканського до міського (районного рівня).

За результатами нового Індексу сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index) від «Transparency International» Україна в 2014 році набрала 26 балів зі 100 можливих і зайняла 142 місце зі 175, таким чином залишившись серед тотально корумпованих держав[4].

Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» – корупція - використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей[1].

Також відповідно до п. «г» ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» – суб'єктами, на яких поширюється дія цього Закону, є військові посадові особи Збройних Сил України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та інших утворених відповідно до законів військових формувань, крім військовослужбовців строкової військової служби, курсантів вищих військових навчальних закладів, курсантів вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, курсантів факультетів, кафедр та відділень військової підготовки[1].

Корупція в оборонній сфері сприяє загрози існуванню України.

З метою запобігання корупції в оборонній сфері Міністром оборони України було видано Наказ № 190 від 27.04.2018 р. «Про затвердження антикорупційної програми Міністерства оборони України на 2018-2020 роки»[2].

Також Міністром оборони затверджено Кодекс добросовісної поведінки та професійної етики військових посадових осіб, державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України від 15.03.2017 р.[3]. З цього нормативно-правового акту варто звернути на те, що приділено увагу на недопустимість зловживання офіційною посадою, обмеження щодо подарунків, несумісності зовнішніх інтересів, питань щодо залишення державної служби, спільної роботи близьких осіб, конфлікту інтересів тощо.

Але враховуючи реалії життя в Україні існуючих юридичних інструментів для суттєвого зниження рівня корупції в Україні недостатньо.

Поки що залишається працювати над питаннями посилення адміністративної, кримінальної відповідальності за корупційні діяння, але краще поміркувати над питаннями прозорості і відкритості діяльності структур МОУ, створенням просвітницьких програм, використання можливостей громадської діяльності, націлення правоохоронців на досягнення показників роботи щодо превентивної діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закону України «Про запобігання корупції» // (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056).
2. Наказ № 190 від 27.04.2018 р. «Про затвердження антикорупційної програми Міністерства оборони України на 2018-2020 роки».
3. Кодекс добросовісної поведінки та професійної етики військових посадових осіб, державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України від 15.03.2017 р.
4. І через рік після майдану Україна лишається найкорумпованішою країною Європи: Прес-реліз Україна Транспаренсі Інтернешенел // ti-ukraine.org.

ЗМІСТ

Нікітенко О.І., Крижанівська О.В. Адміністративно-правове-регулювання забезпечення права і свободи людини та їх гарантії	3
Вереша Р.В. Основні принципи конституційно-правового регулювання охоронних відносин	6
Сімакова С.І. Механізм захисту прав та основних свобод засудженого ...	9
Сокиринська О.А. Особливості правового статусу рухів опору під час збройного конфлікту у міжнародному гуманітарному праві	11
Мельник О.Г. Протидія корупції в країнах європейського союзу: досвід для України в умовах євроінтеграції	13
Кравчук К.І., Настіна О.І. Питання доцільності внесених змін до типового договору оренди землі в частині орендної плати	15
Настіна О.І. До питання земельної децентралізації і протидії корупції	16
Бровко Н.І. Корупція у системі освіти та її прояви: теоретико-правовий аналіз	17
Ковальчук І.В. Правове регулювання фінансового контролю: європейський досвід	19
Макарчук В.В. Гарантії державного захисту викривачів	22
Самойлович А.А. Запобігання корупції в українській армії	24